

ARXIU HISTÒRIC DE PROTOCOLS DE BARCELONA

Memòria 2019

L'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, constituït pels manuals, llibres notals i protocols de més de cent anys del districte notarial de la capital catalana, forma part de l'Arxiu General de Protocols del Col·legi de Notaris de Catalunya, amb el qual es troba instal·lat de manera unitària a la seva seu, i és gestionat per aquesta institució. Integrat en el Sistema d'Arxius de Catalunya, és el primer arxiu de l'Estat espanyol d'entre els notariaus, tant per l'antiguitat com per la continuïtat i la transcendència dels seus fons. I, alhora, és un dels principals centres d'investigació i estudi del país, amb unes xifres d'usuaris (dos mil cinc-cents) i de consultes (més de catorze mil cinc-cents) molt similars a les de l'any 2017 després del lleuger descens de l'any anterior.

Durant l'any 2019, l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona ha continuat desplegant les funcions ja tradicionals i que li són pròpies com a centre responsable de la custòdia, el tractament i la difusió del patrimoni documental generat per la institució notarial barcelonina, des de la seva gènesi, a l'inici del segle XIII, fins avui dia, d'acord amb la normativa sectorial corresponent.

En aquesta memòria es recullen i sistematitzen de manera sintètica aquestes competències, agrupades en quatre grans apartats, segons l'esquema coherent de funcions desplegades pels centres arxivístics: recepció o ingressos de fons; conservació en el triple vessant de preservació, restauració i reproducció; organització i tractament, igualment en un triple vessant de classificació, ordenació i descripció, i, en darrer terme, comunicació i difusió dels fons.

Convé advertir, en tot cas, que sobre els primers punts relatius a l'ingrés de fons, a la conservació o encara a la mateixa organització de la documentació en els seus diferents vessants, aquesta memòria recull tasques relatives a l'Arxiu General de Protocols del Districte de Barcelona més que no pas a l'Arxiu Històric. Tasques que, pel fet que formen part del mateix cicle o procés documental i són executades pel personal de la Secció Històrica, s'hi han incorporat.

Com a aspectes més remarcables de la tasca duta a terme durant aquest any 2019, es pot destacar:

- La continuació de la descripció dels protocols del segle XX (1941 a 1967) segons el pla establert amb la Fundació Noguera.
- L'inici del projecte de catalogació de la col·lecció de testaments tancats de l'arxiu.

1. RECEPCIÓ I INGRÉS DE LA DOCUMENTACIÓ

1.1 Ingrés de protocols de Barcelona

D'acord amb la legislació vigent, han ingressat a l'Arxiu General de Barcelona els protocols de més de vint-i-cinc anys corresponents a les notaries demarcades dins el seu districte notarial, que actualment aplega, de manera exclusiva, la capital catalana.

La xifra de volums del protocol general ha baixat lleugerament respecte a l'any anterior però segueix a la banda alta, apropant-se al llindar dels tres mil. Cal anotar que comptabilitzem la totalitat dels volums produïts. Així, incloem els protocols d'un notari que, d'acord amb el Reglament notarial, no els ha transferit pel fet de portar més de vint-i-cinc anys a la plaça:

- Any 1993: 100 notaris i 2.869 volums.

D'altra banda, els protocols que en aquest any han esdevingut centenaris i que, per tant, han passat a formar part de l'Arxiu Històric, obert a la consulta i a la investigació històrica, són:

- Any 1919: 44 notaris i 202 volums.

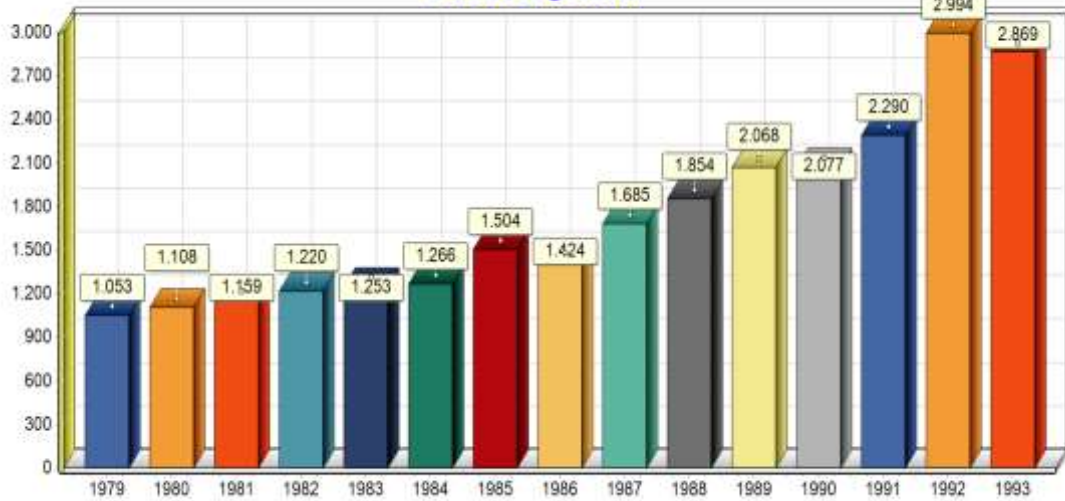
1.2 Ingrés i concentració de protestos

Aquest any, han ingressat a l'Arxiu General els protocols especials de protestos corresponents del districte de Barcelona, els quals han estat instal·lats al dipòsit del carrer Entença:

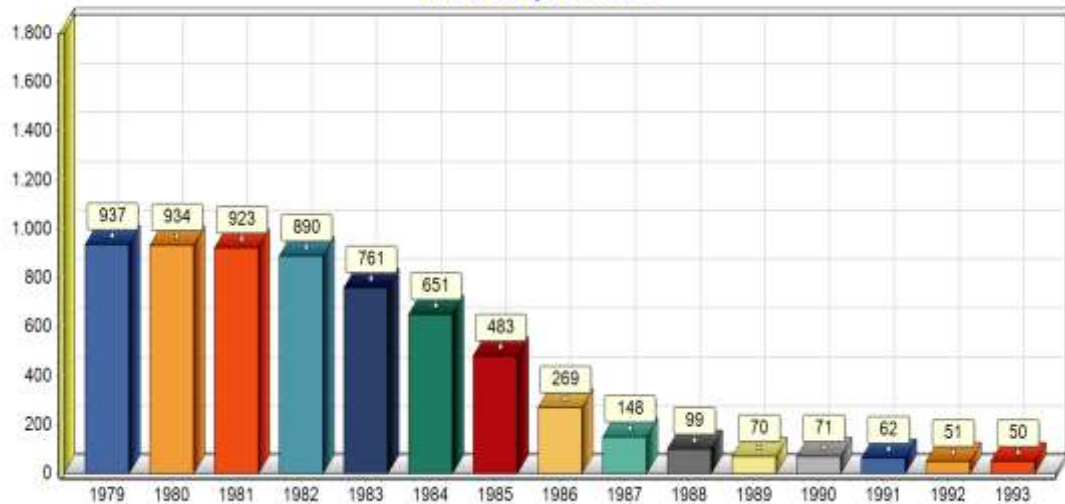
- Protocols de protestos del districte de Barcelona de 1993: 16 notaris i 50 volums.

Evolució de la producció notarial barcelonina: 1979-1993

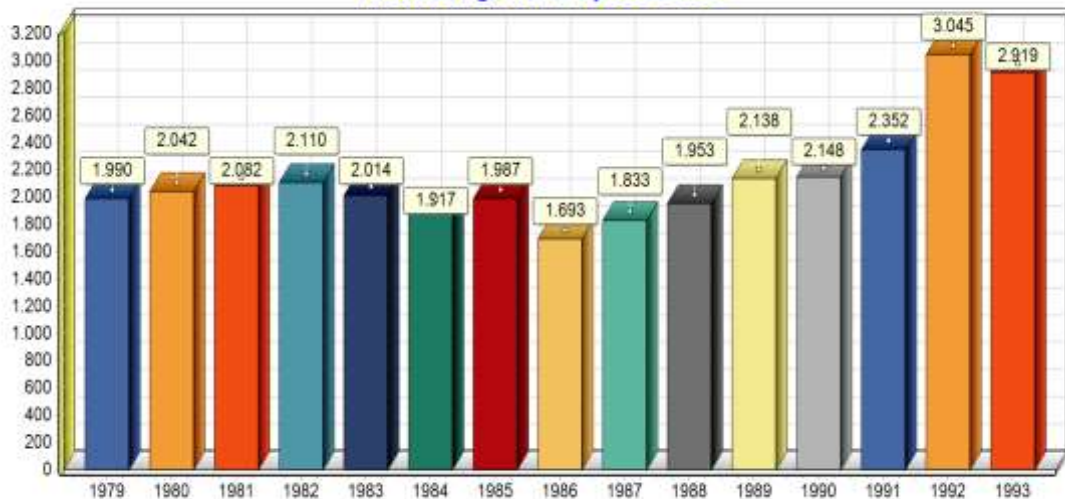
Protocol general

Protocol protestos

Protocol general i protestos

1.3 Ingrés de pliques

Igualment, han ingressat a l'Arxiu General les pliques obrants a les notaries, corresponents tant a dipòsits de tipus general com a testaments, memòries testamentàries o altres documents relacionats:

- 25 pliques.

1.4 Ingrés de protocols de Badalona

Durant aquest any han ingressat a l'Arxiu General de Barcelona també els protocols de més de vint-i-cinc anys del districte de Badalona, que ens pertoca conservar perquè abans formava part del districte de Barcelona:

- Any 1993: 4 notaris i 73 volums.

1.5 Ingrés de protocols de l'Hospitalet de Llobregat

Fruit de l'Acord de Junta de 26 d'octubre de 2016, l'Arxiu General custodia en dipòsit l'Arxiu de Districte de l'Hospitalet de Llobregat. Els ingressos corresponents al protocol de vint-i-cinc anys són:

- Any 1993: 15 notaris i 265 volums.

1.6 Arxiu dels fons de Corredors de Comerç de Catalunya

Com a institució successora dels quatre antics col·legis territorials de corredors de comerç, el Col·legi de Notaris ha assumit la ingent massa de volums generats pels fedataris mercantils cessats amb anterioritat a l'any 2000, mitjançant la creació de l'Arxiu de Corredors de Comerç de Catalunya (ACCC), constituït per quatre seccions corresponents a cadascun dels esmentats col·legis territorials (Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona).

D'aquestes seccions, l'única destinada a mantenir-se activa és la de Barcelona, ja que, d'acord amb la legislació vigent sobre el destí dels llibres registre, aquests han de ser transferits a l'arxiu notarial de districte corresponent. Així, fruit de les transferències corrents, durant l'any 2019 han ingressat:

- Plaça de Barcelona, de l'antic Col·legi de Corredors de Comerç de Barcelona, 174 volums.

2. CONSERVACIÓ DELS PROTOCOLS

2.1 Manteniment de suports

S'han dut a terme les tasques pròpies de manteniment de les unitats d'instal·lació, tant de les capses i de les carpetes que protegeixen els volums com dels mateixos protocols.

2.2 Enquadernació de protocols del segle XX

S'ha prosseguit la tasca de reparació de les enquadernacions i, en tot cas, de restauració dels protocols del segle XX, de notaris i anys diversos, amb una xifra superior a l'exercici anterior:

- 67 volums de protocols.

2.3 Restauració de protocols

Igualment, s'ha continuat la restauració dels volums històrics més malmesos i que es consideren de major interès. D'acord amb el projecte iniciat fa uns anys, durant el 2019 s'ha continuat amb la restauració dels protocols de l'escrivania d'Hisenda:

- 35 protocols.

2.4 Restauració de pergamins

Iniciada el 2009 la tasca de nova catalogació de la col·lecció de 1.700 pergamins de l'Arxiu Històric, el 2010 es començà la restauració d'aquells més malmesos i que necessitaven un tractament de reforç i aplanament. Després de dos anys sense fer-ne cap, durant el 2019 s'han aplanat:

- 123 pergamins.

2.5 Instal·lacions d'arxiu

Canviada l'any 2006 la maquinària de climatització de l'Arxiu Històric i Intermedi, durant el 2019 se n'ha continuat controlant el rendiment, mercès als sensors de control o termohigrògrafs i mitjançant lectures automàtiques periòdiques dels paràmetres de temperatura i humitat, bàsics per a la conservació òptima dels fons documentals.

3. ORGANITZACIÓ I TRACTAMENT DE LA DOCUMENTACIÓ

3.1 Classificació i ordenació dels fons

S'han dut a terme les tasques pròpies de tractament i organització dels fons de protocols generals ingressats a l'arxiu, tant de Barcelona com de Badalona:

- Revisió, neteja (fotocòpies, grapes, clips...) i ordenació alfabètica per notaris dels protocols de l'any 1993, amb un total de 100 notaris i 2.869 volums.

Igualment, s'han ordenat els protocols especials de protestos del districte de Barcelona ingressats a l'arxiu:

- Ordenació cronològica (1993) i alfabètica (de notaris).

També s'ha continuat organitzant el fons intern, petit però important, de les relacions de transferència de protocols i modificacions d'escriptures:

- Classificació i ordenació de les sèries de relacions de transferència i de modificacions d'escriptures de l'Arxiu General del Districte, de l'any 1993.

3.2 Descripció dels fons

Seguint amb el projecte patrocinat per la Fundació Noguera des de l'any 1995, d'elaboració del nou inventari dels protocols de l'arxiu, enguany s'han dut a terme les tasques següents:

- D'acord amb el pla establert, a principis d'any s'ha continuat amb la descripció dels protocols del segle XX, iniciada el 2013 amb la documentació del període 1901-1940, constitutiva del volum novè de l'inventari, i continuada a finals del 2018, amb la documentació del període 1941-1967 corresponent al volum onzè. Pel que fa a la metodologia de descripció, aquesta ha estat la mateixa que en els volums anteriors, amb la fitxa simplificada en alguns camps, com també s'ha fet, quan s'ha considerat necessari, l'arranjament físic de les unitats d'instal·lació, per tal que presentin unes millors condicions tant de conservació com de recerca. Aquesta tasca, però, s'ha aturat al mes de febrer al començar-se un nou projecte consistent en la catalogació de la col·lecció de testaments tancats.
- A partir del segon trimestre de l'any s'ha iniciat el procés de confecció del catàleg de testaments tancats de l'arxiu format per un nombre encara indeterminat de testaments però que tot apunta a que superarà abastament les 15.000 unitats. Durant

aquest 2019 s'han obert, arranjat, classificat i catalogat 4.395 testaments tancats que ocupen un total de 85 unitats d'instal·lació. Pel que fa a la metodologia de descripció, s'ha confeccionat una fitxa en les qual es descriuen els següents camps: nom del testador, procedència, ocupació, càrrec, data tòpica, data inicial i final, característiques físiques, llengua principal, unitat d'instal·lació, signatura topogràfica i codi de referència.

3.3 Ordenació dels fons del Districte de l'Hospitalet de Llobregat

Al llarg de 2019, ha anat ingressant el protocol corresponent a l'any 1993. Els fons es troben ordenats cronològicament i, dins de cada any, alfabèticament per notari, sense que per aquest motiu es perdi la vinculació de cada fedatari amb la respectiva plaça, ja que es pot retrobar consultant els instruments de descripció de l'arxiu.

4. COMUNICACIÓ I DIFUSIÓ DELS FONTS

4.1 Servei a la sala de consulta

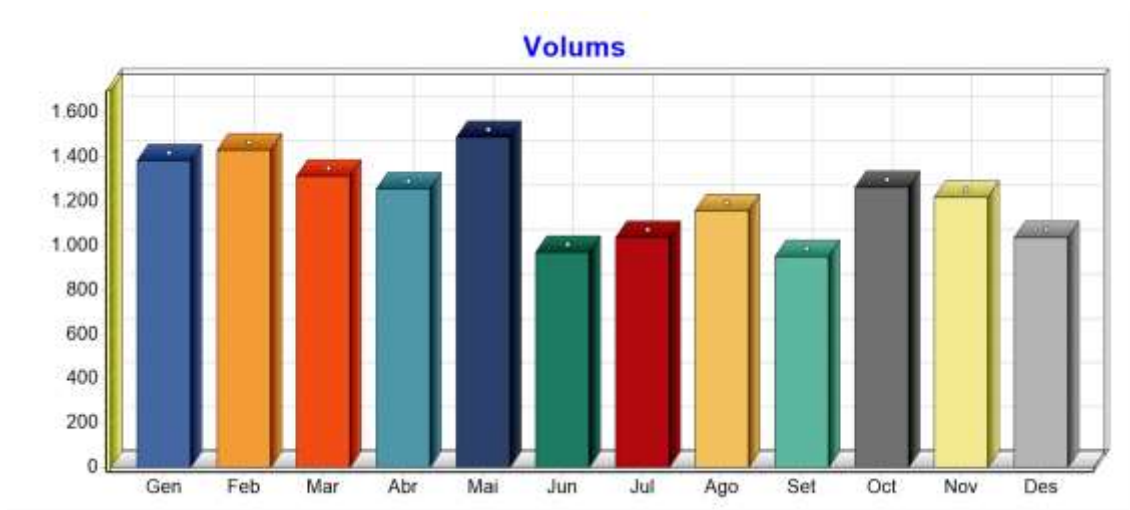
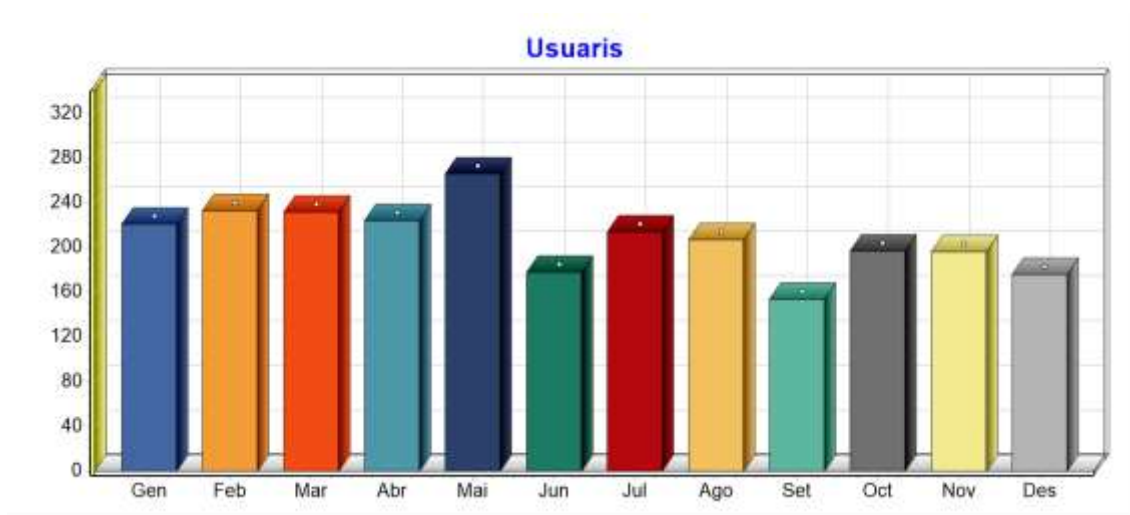
Aquesta és, sens dubte, la finalitat última del conjunt de tasques desenvolupades a l'arxiu i, alhora, la que ocupa més dedicació i atenció quotidiana per part del seu personal. Amb un nivell de consulta que depassa els catorze mil cinc-cents volums, les xifres totals d'usuaris i de consultes o volums servits situen el nostre centre entre els més prestigiosos i visitats del país.

Aquest servei comporta moltes intervencions puntuals d'ajut, de resolució de dubtes de tot tipus (arxivístics, paleogràfics, diplomàtics, històrics...) i d'assessorament bibliogràfic o documental:

- S'han realitzat un total de 14.517 consultes per part de 2.498 usuaris, mostrant així un lleuger ascens respecte l'any anterior.

AHPB
Estadística d'usuaris i consultes, any 2019

	Dies	Usuaris	Volums	Mitjana diària usuaris	Mitjana diària volums
Gener	22	221	1.385	10,05	62,95
Febrer	20	233	1.432	11,65	71,60
Març	21	232	1.315	11,05	62,62
Abril	20	224	1.258	11,20	62,90
Maig	22	266	1.489	12,09	67,68
Juny	18	178	970	9,89	53,89
Juliol	23	214	1.037	9,30	45,09
Agost	21	207	1.160	9,86	55,24
Setembre	19	154	952	8,11	50,11
Octubre	23	197	1.263	8,57	54,91
Novembre	20	196	1.218	9,80	60,90
Desembre	19	176	1.038	9,26	54,63
TOTAL	248	2.498	14.517	10,07	58,54

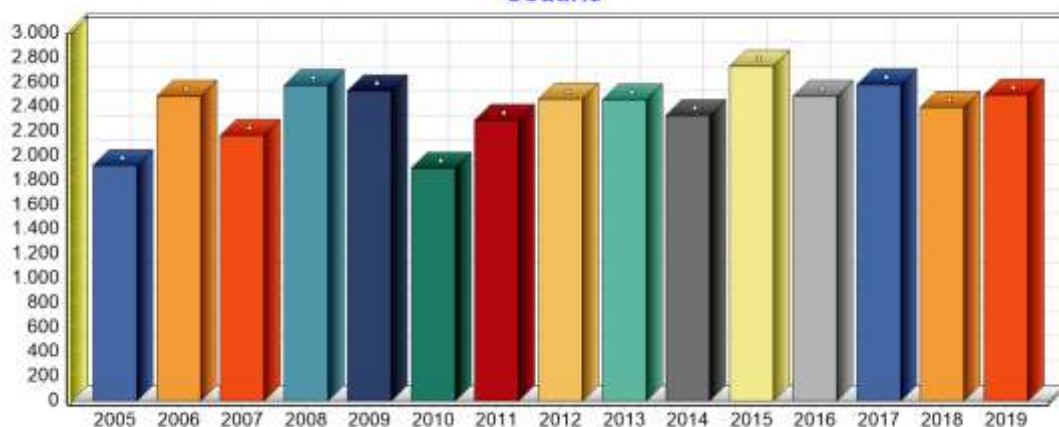

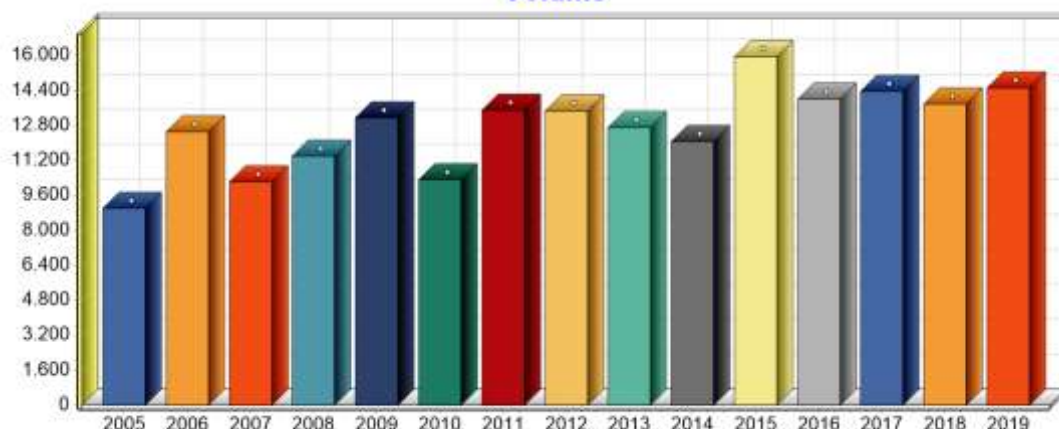
Evolució de l'estadística d'usuaris i consultes: 2005-2019

	Dies	Usuaris	Volums	Mitjana usuaris	Mitjana volums
2005	248	1.920	9.022	7,74	36,38
2006	246	2.485	12.501	10,10	50,82
2007	248	2.166	10.222	8,73	41,22
2008	250	2.573	11.396	10,29	45,58
2009	249	2.529	13.160	10,16	52,85
2010	250	1.902	10.302	7,61	41,21
2011	248	2.289	13.488	9,23	54,39
2012	248	2.463	13.452	9,93	54,24
2013	248	2.457	12.717	9,91	51,28
2014	247	2.332	12.068	9,44	48,86
2015	249	2.733	15.950	10,98	64,06
2016	247	2.488	14.006	10,07	56,70
2017	244	2.592	14.363	10,62	58,86
2018	248	2.380	13.639	9,60	55
2019	248	2.498	14.517	10,07	58,54

Usuaris

Volums

4.2 Servei indirecte

De manera complementària al servei directe a sala, s'ha atès un elevat nombre de consultes, majorment a través del correu electrònic, sobre documentació de l'arxiu. I, sobretot, s'ha atès també una quantitat no xifrada, però realment molt nombrosa, de consultes telefòniques ben diverses: informació sobre situació de protocols de Catalunya, sobre notaris antics, sobre centres d'arxiu, preguntes sobre tipologies notariales, orientacions bibliogràfiques i documentals, ubicació de poblacions dins els districtes i un llarg etcètera.

4.3 Reproduccions

Com a resultat de les investigacions dutes a terme pels usuaris, sempre que l'estat dels registres i protocols ho ha permès, s'ha donat resposta a la seva sol·licitud de reproducció. Enguany s'ha duplicat el nombre de sol·licituds respecte a l'any passat. D'aquesta manera:

- S'han realitzat un total de 1.446 reproduccions del fons documental de l'arxiu.

4.4 Visites comentades

Més enllà de les activitats habituals de tractament, descripció, difusió dels fons i d'atenció als usuaris, també es realitzen a l'arxiu, en el decurs de l'any, freqüents visites comentades per part de facultats o d'escoles universitàries, de personalitats i d'altres grups ben diversos que s'hi interessen. Les visites més significades realitzades aquest any 2019 han estat les següents:

- 20 de febrer. Visita de presidents de la Sala de l'Audiència (20 persones)
- 3 d'abril. Visita d'alumnes del Màster jurídic de la Universitat de Lovaina (60 persones)
- 3 d'abril. Visita de Caps de la Policia Nacional i la Guardia Civil a Catalunya (10 persones)
- 15 de maig. Visita de jutges de l'Escola Judicial (25 persones)
- 23 de juliol. Visita de notaris argentins del Colegio de Escribanos de la provincia de Córdoba (3 persones)
- 25 d'octubre. Visita institucional, en anglès, dels membres de la Comissió d'Affers Europeus (CAE), de la Unió Internacional del Notariat (30 persones)

- 28 d'octubre. Visita d'alumnes del Màster en Ciències Jurídiques impartit pel Dr. Tomàs de Montagut, de la Universitat Pompeu Fabra (11 alumnes)
- 13 de desembre. Visita d'alumnes del Màster de Filologia Catalana impartit pel Dr. Lluís Cifuentes, de la Universitat de Barcelona (10 alumnes)

4.5 Classes pràctiques

En la línia de connexió ben directa de l'arxiu amb les universitats i altres institucions culturals, prèvia concertació, s'hi imparteixen classes pràctiques de diferents matèries relacionades amb la documentació (metodologia i crítica textual, paleografia i diplomàtica, història, antropologia...). De l'any 2019, remarquen les següents:

- 16 d'octubre. Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, Dr. Gerard Marí (8 alumnes)
- 17 d'octubre. Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història, Dr. Gerard Marí (10 alumnes)
- 3 de desembre. Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història. Dra. Mariela Fargas (4 alumnes)

5. PERSONAL

El mes de juliol va deixar la feina el tècnic de l'arxiu, quedant únicament un auxiliar al càrrec de la secció, essent ascendit en aquell mateix moment a tècnic. Els últims cinc mesos de l'any, per tant, l'arxiu ha tingut un sol treballador, cosa que no passava des de l'any 2003.

Barcelona, desembre de 2020